

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. kovo 9 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Artūro Driuko ir Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **sinteresuoto asmens antstolio Giedriaus Jonausko** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 2 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „GelvoraSergei“ skundą dėl antstolio veiksmų, suinteresuoti asmenys antstolis Giedrius Jonauskas, asociacija Lietuvos antstolių rūmai.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiamas klausimas, ar ta aplinkybė, kad išieškotojas antstoliui nepateikė užpildytos juridinio asmens anketos, kuria siekiama surinkti informaciją apie kliento ir naudos gavėjo tapatybę pagal Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymą (toliau – ir PPTFPĮ) gali būti vertinama kaip akivaizdi kliūtis priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 651 straipsnio 2 dalies 8 punktą.
2. Pareiškėja UAB „GelvoraSergei“ pateikė antstoliui G. Jonauskui 2022 m. sausio 30 d. prašymą dėl vykdomojo dokumento pateikimo ir vykdymo išlaidų apmokėjimo, kuriuo prašė priimti vykdyti 2021 m. gruodžio 29 d. Plungės apylinkės teismo vykdomąjį raštą Nr. e2-3471-9448/2021 dėl skolos išieškojimo iš Raimundo Stonkaus UAB „Gelvora“ (dabar – UAB „GelvoraSergei“) naudai.
3. Antstolis G. Jonauskas 2022 m. sausio 31 d. patvarkymu pateikė išieškotojai (pareiškėjai) juridinio asmens anketą, prašydamas ją užpildyti ir pateikti antstoliui per 3 darbo dienas. Pareiškėjai to nepadarius, antstolis 2022 m. vasario 9 d. patvarkymu atsisakė priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti ir grąžino jį pareiškėjai [CPK](#) 651 straipsnio 2 dalies 8 punkto pagrindu.
4. Pareiškėja UAB „GelvoraSergei“ pateikė skundą dėl antstolio veiksmų, kuriuo prašė panaikinti 2022 m. vasario 9 d. patvarkymą ir priimti vykdyti Plungės apylinkės teismo (Kretingos rūmų) vykdomąjį raštą Nr. e2-3471-9448/2021. Skunde nurodė, kad antstolis, vykdydamas jam įstatymų pavestas funkcijas, neturi teisės atsisakyti priimti vykdyti vykdomąjį dokumentą, išskyrus įstatyme nustatytus atvejus. Pareiškėjos vertinimu, juridinio asmens anketos neužpildymas ir nepateikimas negali būti laikomas akivaizdžia kliūtimi priimti vykdomąjį dokumentą ir pradėti vykdymo veiksmus. Antstolis atsisakymą priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti grindžia rekomendacinio pobūdžio teisės aktu (Lietuvos antstolių rūmų prezidento 2017 m. lapkričio 8 d. nutarimu Nr. 404 patvirtintu rekomendacinio pobūdžio Antstolio kontoroje taikomų vidaus politikos ir vidaus kontrolės procedūrų, kuriomis siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir teroristų finansavimui, aprašu (toliau – ir Aprašas), kuris skirtas antstolio kontoros vidaus politikai ir vidaus kontrolės procedūroms reglamentuoti ir kuris neįtvirtina jokių imperatyvių pareigų išieškotojui.
5. Suinteresuotas asmuo antstolis G. Jonauskas 2022 m. kovo 8 d. patvarkymu pareiškėjos skundo netenkino ir skundą perdavė nagrinėti Klaipėdos apylinkės teismui. Patvarkyme, kuriuo skundo netenkino, antstolis nurodė, kad Lietuvos antstolių rūmų prezidento 2017 m. lapkričio 8 d. nutarimu buvo patvirtinti antstoliams ir antstolių atstovams skirti nurodymai, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui. Taip pat parengtos ir patvirtintos rekomendacijos vidaus politikos ir kontrolės procedūroms antstolių kontoroje, padedančios įgyvendinti įstatymo reikalavimus. Teisės aktai nesuteikia antstoliui teisės nevykdyti Lietuvos antstolių rūmų prezidento 2017 m. lapkričio 8 d. nutarimo Nr. 404. Pareiškėja nepateikė jokio paaiškinimo, kuo remiantis ji turėtų būti atleista nuo pareigos užpildyti juridinio asmens anketą. Taip pat pareiškėja nėra įsipareigojusi užpildyti anketą antstoliui pateikti vėliau, jau esant užvestai vykdomajai bylai.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. balandžio 11 d. nutartimi pareiškėjos skundą tenkino iš dalies: panaikino antstolio G. Jonausko 2022 m. vasario 9 d. patvarkymą, pasiūlė antstoliui iš naujo spręsti vykdomojo dokumento priėmimo klausimą remiantis [CPK](#) 651 straipsnyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu.
7. Teismas nustatė, kad pareiškėja (šieškotoja) 2022 m. sausio 30 d. pateikė antstoliui prašymą priimti vykdyti 2021 m. gruodžio 29 d. Plungės apylinkės teismo Kretingos rūmų vykdomąjį raštą Nr. e2-3471-9448/2021. Antstolis 2022 m. sausio 31 d. priėmė patvarkymą Nr. S-22-91-3134, kuriuo, remdamasis PPTFPĮ ir Lietuvos antstolių rūmų patvirtintu Aprašu, pateikė išieškotojai juridinio asmens anketą, prašydamas ją užpildyti ir pateikti antstoliui per 3 darbo dienas. 2022 m. vasario 9 d. patvarkymu Nr. S-22-91-4222 antstolis atsisakė priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti ir grąžino jį išieškotojai, remdamasis [CPK 651 straipsnio](#) 2 dalies 8 punktu, nurodęs, kad 2022 m. sausio 31 d. raštu pareiškėjai buvo siunčiama užpildyti juridinio asmens anketą, tačiau išieškotoja šios anketos neužpildė, todėl yra akivaizdžios kliūtys priimti vykdomąjį dokumentą ir pradėti vykdymo veiksmus.
8. Teismas nurodė, kad PPTFPĮ skirtas pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemonėms bei institucijoms, atsakingoms už pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimą, nustatyti. Remiantis PPTFPĮ 3 straipsnio nuostatomis, viena iš

institucijų, atsakingų už pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevenciją, yra Lietuvos antstolių rūmai. PPTFPĮ 4 straipsnis reglamentuoja už pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevenciją atsakingų institucijų pareigas. Šio straipsnio 7 dalis nustato, kad Lietuvos antstolių rūmai patvirtina antstoliams ir antstolio atstovams skirtus nurodymus, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui. Remiantis PPTFPĮ 9 straipsnio 1 dalies 1 punktu, antstoliai, kaip kiti įpareigotieji asmenys, privalo imtis priemonių ir nustatyti bei patikrinti kliento ir naudos gavėjo tapatybę prieš pradėdami dalykinius santykius, kai kyla abejonių dėl anksčiau gautų kliento ir naudos gavėjo tapatybės duomenų teisingumo ar autentiškumo, taip pat kitais šio įstatymo nustatytais atvejais.

9. Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo 2017 m. lapkričio 8 d. nutarimu Nr. 404 patvirtinti antstoliams ir antstolio atstovams skirti nurodymai, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, parengtos ir patvirtintos rekomendacijos vidaus politikos ir kontrolės procedūroms antstolių kontorose, padedančios įgyvendinti PPTFPĮ reikalavimus. Minėtu nutarimu patvirtintas rekomendacinio pobūdžio Antstolio kontoroje taikomų vidaus politikos ir vidaus kontrolės procedūrų, kuriomis siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir teroristų finansavimui, aprašas. Aprašo nuostatos įtvirtina antstoliui pareigą prieš pradėdant dalykinius santykius nustatyti kliento ir (ar) naudos gavėjo tapatybę, taip pat tapatybės nustatymo būdus ir kriterijus. Aprašo 13, 31–33 punktai įtvirtina reikalavimus antstoliui iš kliento gauti fizinio ar juridinio asmens anketoje nurodytus duomenis.
10. Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju antstolis atsisakė priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti remdamasis formaliuoju pagrindu, t. y. tuo, kad nėra pateikta juridinio asmens anketa. Objektivių duomenų, kad antstolio nurodoma anketa negali būti pateikta antstoliui išsprendus vykdomojo dokumento priėmimo vykdyti klausimą, byloje nėra, taip pat nėra duomenų, kad sprendžiant vykdomojo dokumento priėmimo klausimą antstoliui kilo abejonių dėl pareiškėjos tapatybės ar kad antstolio turimų duomenų nepakako pareiškėjos tapatybei nustatyti. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad akivaizdžiomis kliūtimis priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti gali būti pripažįstamos tik tokios aplinkybės, kurios besąlygiškai užkerta kelią vykdomajam dokumentui vykdyti ir kurioms išsiaiškinti antstoliui nereikia atlikti papildomų veiksmų. Teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad juridinio asmens anketos užpildymas nėra būtina sąlyga pradėti vykdymo procesą (pvz., Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. spalio 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 2S-1217-265/2020](#)).
11. Įvertinęs byloje nustatytas aplinkybes, PPTFPĮ įtvirtintą teisinį reglamentavimą ir Lietuvos antstolių rūmų nurodymų turinį, vykdymo procesą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, teismas padarė išvadą, kad antstolio nurodytos anketos užpildymas nėra būtina sąlyga priimti vykdomąjį dokumentą, todėl skundžiamas patvarkymas neatitinka [CPK 651 straipsnio](#) 2 dalies 8 punkto reikalavimų. Antstolis, priimdamas 2022 m. vasario 9 d. patvarkymą, netinkamai taikė vykdymo procesą reglamentuojančias teisės normas, todėl yra pagrindas skundžiamą patvarkymą panaikinti ir pasiūlyti antstoliui iš naujo spręsti vykdomojo dokumento priėmimo vykdyti klausimą.
12. Klaipėdos apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal suinteresuoto asmens antstolio G. Jonausko atskirąjį skundą, 2022 m. birželio 2 d. nutartimi panaikino pirmosios instancijos teismo nutarties dalį, kuria pasiūlyta antstoliui G. Jonauskui iš naujo spręsti vykdomojo dokumento priėmimo vykdyti klausimą remiantis [CPK 651](#) straipsnyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, kitą nutarties dalį paliko nepakeistą.
13. Apeliacinės instancijos teismas atkreipė dėmesį į tai, kad kasacinio teismo praktikoje nurodoma, jog akivaizdžiomis kliūtimis priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti gali būti pripažįstamos tik tokios aplinkybės, kurios besąlygiškai užkerta kelią vykdomajam dokumentui vykdyti ir kurioms išsiaiškinti antstoliui nereikia atlikti papildomų veiksmų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-68/2009).
14. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad, kaip bylos nagrinėjimo metu nurodė suinteresuotas asmuo Lietuvos antstolių rūmai, anketos yra tik viena iš priemonių, leidžianti antstoliui prieš užmezgant dalykinius santykius nustatyti kliento ir naudos gavėjo tapatybę, taip įgyvendinant PPTFPĮ nustatytus reikalavimus. Antstolis ne tik anketos pagrindu gali nustatyti naudos gavėjo tapatybę, taip pat nėra nustatyta, kad anketa yra pildoma ir turi būti pateikta iki vykdomojo dokumento pateikimo antstoliui. Be to, [CPK 641](#) straipsnio 1 punkte nustatyta, kad ieškotojas privalo bendradarbiauti su antstoliu vykdomojo proceso metu, taigi, ieškotojui nebendradarbiaujant su antstoliu, jam gali būti taikomos sankcijos dėl duomenų nepateikimo, tačiau tai negali būti pagrindas atsisakyti priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti pagal [CPK 651](#) straipsnio 2 dalies 8 punktą. Atsižvelgdamas į tai apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad antstolis, priimdamas 2022 m. vasario 9 d. patvarkymą, netinkamai taikė vykdymo procesą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas.
15. Apeliacinės instancijos teismas pripažino pagrįstais suinteresuoto asmens (antstolio) argumentus, kad jis neturi teisinio pagrindo spręsti vykdomojo dokumento priėmimo klausimo iš naujo, nes šis vykdomasis dokumentas pagal nustatytą teisinį reglamentavimą iš naujo pateiktas jį vykdyti gali būti paskirtas kitam antstoliui. Atsižvelgdamas į tai, apeliacinės instancijos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo nutarties dalį, kuria toks įpareigojimas antstoliui buvo nustatytas.

III. Kasacinio skundo ir atsilepimo į jį teisiniai argumentai

16. Suinterasuotas asmuo antstolis G. Jonauskas kasaciniu skundu prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 2 d. nutartį ir perduoti bylą nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
 - 16.1. Antstolis, kaip įpareigotasis subjektas, įgyvendindamas pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos mažinimo priemones, vadovaujasi PPTFPĮ, Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo 2017 m. lapkričio 8 d. nutarimu Nr. 404 patvirtintais antstoliams ir antstolio atstovams skirtais nurodymais bei antstolio kontoroje patvirtintu vidaus politikos ir vidaus kontrolės procedūrų aprašu. Teismo išvada leidžia antstoliui bandyti išsiaiškinti kliento (ieškotojo) ir naudos gavėjo tapatybę jau priėmus vykdomąjį dokumentą vykdyti bei pradėjus skolos išieškojimo veiksmus, o tai akivaizdžiai prieštarauja PPTFPĮ 9 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtintai imperatyviai nuostatai, kad įpareigotieji subjektai, šiuo atveju antstoliai, privalo imtis priemonių ir nustatyti bei patikrinti kliento ir naudos gavėjo tapatybę prieš pradėdami dalykinius santykius.
 - 16.2. Teismų praktika dėl būtinybės ieškotojui pildyti juridinio asmens anketą prieš priimančią vykdomąjį dokumentą vykdyti yra nevienoda. Klaipėdos apygardos teismo tą pačią dieną, t. y. 2022 m. birželio 2 d., priimtose nutartyse civilinėse bylose [Nr. 2S-536-538/2022](#) ir 2S-542-613/2022 tuo pačiu klausimu formuojama priešinga teisinė praktika, todėl neaišku, kuria jų turi būti vadovujamasi.
17. Suinterasuotas asmuo asociacija Lietuvos antstolių rūmai prisideda prie kasacinio skundo.
18. Pareiškėja UAB „GelvaraSerge“ atsilepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti, palikti galioti pirmosios bei apeliacinės instancijos teismų priimtas nutartis, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsilepimas grindžiamas šiais argumentais:
 - 18.1. Vykdomasis dokumentas gali būti priimamas vykdyti ir nepateikus užpildytos anketos, nes tokio dokumento nepateikimas nėra akivaizdi ir besąlygiška kliūtis pradėti vykdymo procesą. PPTFPĮ nustatyta antstolio pareiga patikrinti pareiškėjo bei jo naudos gavėjo tapatybę gali būti įvykdoma įvairiais būdais, t. y. nebūtinai tik anketos pagrindu. PPTFPĮ įpareigotiesiems subjektams palieka galimybę spręsti, kokiomis priemonėmis bus nustatoma pareiškėjo bei jo naudos gavėjo tapatybė. Taigi, antstolis turėjo galimybę pareiškėjo bei jo naudos gavėjo tapatybę patikrinti kitu būdu, pvz., nurodydamas pateikti atitinkamą laisvos formos pranešimą arba savo iniciatyva patikrindamas pareiškėjo bei jo naudos gavėjo tapatybę viešuose šaltiniuose – VI Registrų centro valdomose Juridinių asmenų dalyvių informacinėje sistemoje (JADIS), Juridinių asmenų naudos gavėjų informacinėje sistemoje (JANGIS) ir pan. Aprašas, kurio nustatyto

formos anketą pareiškėjui nurodė pateikti antstolis, taip pat nenustato, kad anketa yra vienintelė išieškotojo (ir jo naudos gavėjo) tapatybės patikrinimo priemonė. Be to, Aprašas yra tik rekomendacinio pobūdžio.

18.2. Antstolis G. Jonauskas vykdo nemažai bylų, kuriose pareiškėja yra išieškotoja. Kitaip tariant, dalykiniai santykiai tarp pareiškėjos ir antstolio jau buvo pradėti prieš 2022 m. sausio 30 d. prašymo pateikimą. Ši aplinkybė leidžia teigti, kad antstolis jau ne kartą buvo nustatęs (turėjo nustatyti) pareiškėjos ir jos naudos gavėjo tapatybę, juo labiau kad nei 2022 m. vasario 9 d. antstolio patvarkyme, nei kituose procesiniuose dokumentuose antstolis nenurodė, kokių konkrečiai duomenų jam trūksta. Todėl nagrinėjamu atveju antstolis nebeturėjo pirminės pareigos patikrinti pareiškėjos ir jos naudos gavėjo tapatybę pagal PPTFPĮ 9 straipsnio 1 dalies 1 punktą.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl latsakymo priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti tuo pagrindu, kad išieškotojas, antstoliui pareikalavus, nepateikė užpildytos juridinio asmens anketos, kuria siekiama surinkti informaciją apie kliento ir naudos gavėjo tapatybę

19. Kasaciniame skunde keliamas teisės klausimas, ar užpildytos juridinio asmens anketos, kuria siekiama surinkti informaciją apie kliento ir naudos gavėjo tapatybę pagal PPTFPĮ reikalavimus, nepateikimas antstoliui gali būti laikomas akivaizdžia kliūtimi priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti pagal [CPK 651 straipsnio](#) 2 dalies 8 punktą ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis).
20. Teismo sprendimo vykdymas – baigiamoji asmens teisių teisinio gynimo stadija, kurioje įgyvendinamos teismo sprendimu pritaikytos pažeistų teisių gynimo priemonės. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) yra konstatavęs, kad pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio saugoma teisė i teisma būtų tik iliuzinė, jei susitariančiosios valstybės nacionalinėje teisinėje sistemoje būtų leidžiama nevykdyti galutinio ir privalomo teismo sprendimo, tuo pakenkiant vienai iš šalių. Todėl bet kokio teismo sprendimo vykdymas laikytinas sudėtinė 6 straipsnyje nurodyto „bvylos nagrinėjimo“ dalimi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-148-1075/2022](#), 34 punktas ir jame nurodyta EŽTT praktika).
21. Kasacinio teismo praktikoje taip pat akcentuojama, kad veiksmingas ir greitas teismo sprendimo vykdymas – neatsiejama teisės į teismą dalis, viena iš esminių teisingo, teisėto ir kokybiško teisingumo vykdymo prielaidų. Dėl to teismo sprendimų vykdymas užtikrinamas valstybės prievartos priemonėmis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-45-469/2016](#), 18 punktas; 2020 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-240-1075/2020](#), 37 punktas). Vykdomųjų dokumentų vykdymo funkcijas valstybė suteikė antstoliui, kurio reikalavimai vykdyti sprendimus privalomi visiems asmenims ir turi būti įvykdyti per antstolio nustatytą terminą (Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 2 straipsnio 1 dalis, [CPK 585 straipsnio](#) 1 dalis).
22. Vykdomo procesas yra imperatyviai reglamentuojamas viešosios teisės (proceso teisės) normų, todėl visi šio proceso dalyviai privalo griežtai laikytis [CPK](#) ir jo pagrindu priimtu kitų teisės aktu nustatytos teismo sprendimų vykdymo tvarkos. Teismu sprendimų vykdymo taisyklės reikalauja iš antstolio, kaip viešosios teisės subjekto, veikti tik pagal jam suteiktus įgaliojimus (kompetenciją) (lot. *intra vires*), o bet koks *ultra vires* (viršijant įgaliojimus) veikimas vertintinas kaip antstolio veiklos teisėtumo principo pažeidimas. Antstolio pareiga siekti kuo greitesnio ir realaus įvykdymo pagal pateiktus vykdomuosius dokumentus turi būti atliekama, atsižvelgiant į tai, jog nebūtų pažeidžiami įstatymo reikalavimai ir vykdomo proceso dalyvių teisės ir teisėti interesai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-104-684/2017](#) ir jos 12 punkte nurodyta kasacinio teismo praktika).
23. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad vykdomo procesas grindžiamas bendraisiais teisiniais teisėtumo, interesų derinimo ir proporcingumo principais, kurie reiškia, kad antstolis, vykdydamas vykdomuosius dokumentus, privalo imtis visu teisėtu priemoniu išieškotojo interesams tinkamai apginti, nepažeisdamas kitų vykdomo proceso dalyvių teisių bei teisėtu interesu (Antstolių įstatymo 3 straipsnio 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-155-381/2021](#), 44 punktas). [CPK 634 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad antstolis privalo savo iniciatyva imtis visu teisėtu priemoniu, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, ir aktyviai padėti šalims ginti jų teises bei įstatymu saugomus interesus. Be to, antstoliui taikytinas profesinio rūpestingumo standartas, *inter alia* (be kita ko), suponuoja, kad rūpestingas antstolis turi būti aktyvus vykdomo procese, reaguoti į vykdomo kliūtis ir dėti visas reikiamas pastangas tam, kad jos būtų pašalintos (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. rugsėjo 22 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-479-248/2015](#); 2020 m. kovo 18 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-85-403/2020](#) 19 punktą).
24. Nurodytieji antstolio veiklos principai svarbūs aiškinant ir taikant vykdomo procesą reglamentuojančias teisės normas, be to, jie yra antstolio veiksmų teisėtumo matas ir tais atvejais, kai įstatyme tiesiogiai neįtvirtinta taisyklė, kaip susiklosčiusioje situacijoje antstolis privalo veikti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-85-403/2020](#), 20 punktas).
25. Vykdomo procesas prasideda nuo to momento, kai išieškotojas teismo jam išduotą vykdomąjį dokumentą pateikia vykdyti antstoliui ir šis vykdomąjį dokumentą priima (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-270-1075/2019](#), 21 punktas). [CPK 651 straipsnio](#) 2 dalies 1–7 punktuose nurodytos akivaizdžios kliūtys, kuriai bent vienai esant antstolis turėtų atsisakyti vykdomajį dokumentą priimti ir vykdyti (pvz., vykdomajį dokumentą pateikia vykdyti tam teisės neturintis asmuo; vykdomasis dokumentas nevykdytinas to antstolio ir kt.), o 8 punkte nustatyta, kad gali būti ir kitokių akivaizdžių kliūčių priimti vykdomąjį dokumentą ir pradėti vykdomo veiksmus. Nenustates [CPK 651 straipsnio](#) 2 dalyje nurodytų kliūčių, antstolis patvarkymu priima vykdomąjį dokumentą ir pradeda jį vykdyti ([CPK 651 straipsnio](#) 3 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-155-381/2021](#), 55 punktas).
26. [CPK 651 straipsnio](#) 2 dalyje neregamentuojama, kokio pobūdžio kliūtys gali būti laikomos kitomis akivaizdžiomis kliūtimis priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad akivaizdžiomis kliūtimis priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti gali būti pripažįstamos tik tokios aplinkybės, kurios besąlygiškai užkerta kelią vykdomojo dokumento vykdymui ir kurioms išsiaiškinti antstoliui nereikia atlikti papildomų veiksmų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-315-684/2019](#), 26 punktas).
27. Atsižvelgiant į tai, kad teisė inicijuoti priverstinį teismo sprendimo vykdymą yra neatsiejamai susijusi su išieškotojo teisės į teismą įgyvendinimu, sprendžiant dėl to, ar tam tikra aplinkybė gali būti vertinama kaip besąlygiškai užkertanti kelią vykdomajam dokumentui vykdyti, be kita ko, turi būti paisoma EŽTT jurisprudencijoje suformuluotų teisės į teismą ribojimosi sąlygų, t. y. teisėtumo ir proporcingumo (žr., pvz. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. sausio 19 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-66-381/2023](#) 37 punktą). Nurodytu principu neatitiktų išieškotojui, siekiančiam teismo sprendimo priverstinio vykdymo, keliami pertekliniai ar neproporcingi reikalavimai, kurių laikymasis negali būti tinkamai pagrįstas įstatymu siekiamais teisėtais tikslais, taip pat atsisakymas priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti remiantis kitais,

nei įstatyme įtvirtinti, pagrindais (pavyzdžiui, Lietuvos antstolių rūmų rekomendacijomis), kadangi konstitucinės asmens teisės gali būti ribojamos tik įstatymu.

28. Teisėjų kolegija pažymi, kad antstolio veiklos teisėtumo principas yra pažeidžiamas ne tik tuo atveju, kai vykdomasis dokumentas antstolio priimamas vykdyti neįsitikinus, ar nėra objektyvių klūčių priimti vykdomąjį dokumentą ir pradėti vykdomo veiksmus, bet ir tuo atveju, kai vykdomąjį dokumentą atsisakoma priimti vykdyti nesant tam CPK 651 straipsnyje nustatytu pagrindu. Pastaroji situacija taip pat reiškia išieškotojo teisės į teismą pažeidimą, kadangi, antstoliui atsisakius priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti, įsiteisėjusio teismo sprendimu patvirtintos išieškotojo teisės negali būti realiai įgyvendintos (šios nutarties 20 punktas).
29. Nagrinėjamu atveju antstolis akivaizdžiai klūti priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti iš esmės sieja su PPTFPI įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, konkrečiai su šio įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtinta įpareigotųjų subjektų (įskaitant antstolius) pareiga nustatyti bei patikrinti kliento ir naudos gavėjo tapatybę prieš pradėdant dalykinius santykius. Kasaciniame skunde nurodoma, kad skundžiami teismų procesiniai sprendimai nesuderinami su imperatyvomis PPTFPI nuostatomis. Teisėjų kolegija šios kasacinio skundo argumentus pripažįsta teisiskai nepagrįstais.
30. Pagal PPTFPI 1 straipsnio 1 dalį šio įstatymo paskirtis – nustatyti pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemones bei institucijas, atsakingas už pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimą. Pinigų plovimas įstatyme apibrėžiamas kaip: 1) turto teisinės padėties pakeitimas arba turto perdavimas, žinant, kad šis turtas yra gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje, siekiant nuslėpti arba užmaskuoti neteisėtą turto kilmę arba siekiant padėti bet kokiam nusikalstamoje veikoje dalyvaujančiam asmeniui išvengti teisinių šios veikos pasekmių; 2) turto tikrojo pobūdžio, tikrosios kilmės, šaltinio, vietos, disponavimo, judėjimo, nuosavybės ar kitų su nuosavybe susijusių teisių nuslėpimas arba užmaskavimas, žinant, kad šis turtas yra gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje; 3) turto įgijimas, valdymas, naudojimas, įgijimo (perdavimo) metu žinant, kad šis turtas gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje; 4) rengimasis, pasikėsėjimas padaryti, bendrininkavimas darant bet kurią iš šios dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų veikų (PPTFPI 2 straipsnio 17 dalis). Taigi, PPTFPI įtvirtintos priemonės turi būti aiškinamos, visų pirma, atsižvelgiant į tai, kad jų paskirtis yra nurodytų neteisėtų veikų prevencija.
31. Antstoliai ir antstolio atstovai yra įpareigotieji subjektai, kuriems taip pat taikomi PPTFPI įtvirtinti reikalavimai (PPTFPI 2 straipsnio 10 dalies 2 punktas). Lietuvos antstolių rūmai patvirtina antstoliams ir antstolio atstovams skirtus nurodymus, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, prižiūri antstolių ir antstolio atstovų veiklą, susijusią su pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimu, konsultuoja antstolius ir antstolio atstovus šioje dalyje nurodytų nurodymų įgyvendinimo klausimais (PPTFPI 4 straipsnio 7 dalis).
32. Taikant PPTFPI nuostatas antstolių veiklai, be kita ko, turi būti atsižvelgiama į šios profesinės veiklos ypatumus. Pagal Antstolių įstatymą visa antstolio veikla skirstoma į antstolio funkcijas ir antstolio teikiamas paslaugas. Antstolio funkcijas apibrėžia Antstolių įstatymo 21 straipsnis, kurio 1 dalyje įtvirtinta antstolio pareiga vykdyti įstatymų nustatytus vykdomuosius dokumentus, teismo pavedimu konstatuoti faktines aplinkybes, teismo pavedimu perduoti ir įteikti dokumentus Lietuvos Respublikoje esantiems fiziniams ir juridiniams asmenims, atlikti kitas įstatymų nustatytas funkcijas. To paties straipsnio antra dalis reglamentuoja, kad antstolis teisės aktų nustatyta tvarka gali teikti šias paslaugas: saugoti (administruoti) turtą vykdymo procese; konstatuoti faktines aplinkybes, perduoti ir įteikti dokumentus Lietuvos Respublikoje esantiems fiziniams ir juridiniams asmenims nesant teismo pavedimo; teisinės konsultacijos – patarimus teisės klausimais; aukciono tvarka realizuoti nekilnojamąjį ir kilnojamąjį turtą; tarpininkauti vykdant turtines prievoles; bankroto administravimo paslaugas; mediatoriaus paslaugas, kai sprendžiami ginčai. Teikdamas paslaugas antstolis jokių valdingų įgalinimų neturi ir veikia kaip laisvas, profesinės paslaugas teikiantis asmuo. Tuo tarpu atlikdamas jam pavestas funkcijas vykdymo procese, antstolis veikia kaip valstybės įgaliojtas asmuo, griežtai laikydamasis vykdymo procesą reglamentuojančių teisės normų reikalavimų, įskaitant draudimą atsisakyti vykdyti antstolio funkcijas nesant tam įstatyme įtvirtinto pagrindo (šios nutarties 22, 28 punktai).
33. Pagal PPTFPI 9 straipsnio 1 dalies 1 punktą finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai, išskyrus asmenis, nurodytus šio straipsnio 3 ir 4 dalyse, privalo imtis priemonių ir nustatyti bei patikrinti kliento ir naudos gavėjo tapatybę prieš pradėdami dalykinius santykius, t. y. verslo, profesinius arba komercinius kliento ir finansų įstaigų ar kitų įpareigotųjų subjektų santykius, susijusius su jų profesine veikla, kuriuos ryšių užmezgimo momentu buvo numatyta testuoti tam tikra laikotarpį (PPTFPI 2 straipsnio 3 dalis). Klientas PPTFPI apibrėžtas kaip fizinis ar juridinis asmuo arba kolektyvinio investavimo subjektas, atliekantis pinigines operacijas arba sudarantis sandorius su finansų įstaiga ar kitu įpareigotuoju subjektu (PPTFPI 2 straipsnio 11 dalis), o piniginė operacija – kaip bet koks pinigų mokėjimas, perdavimas ar gavimas (PPTFPI 2 straipsnio 16 dalis).
34. Pagal PPTFPI 9 straipsnio 18 dalį finansų įstaigoms ir kitiems įpareigotiesiems subjektams draudžiama vykdyti sandorius per banko sąskaitas, užmezgi ar tęsti dalykinius santykius, vykdyti sandorius, kai jie neturi galimybių įvykdyti šiame straipsnyje nustatytų reikalavimų, jeigu klientas šio įstatymo nustatytais atvejais nepateikia duomenų, patvirtinančių jo tapatybę, jeigu pateikia ne visus duomenis arba jie yra neteisingi, jeigu klientas ar jo atstovas vengia pateikti informaciją, reikalingą jo tapatybei nustatyti, slepia naudos gavėjo tapatybę ar vengia pateikti informaciją, reikalingą naudos gavėjo tapatybei nustatyti, arba pateiktų duomenų tam neužtenka; jeigu finansų įstaiga ar kitas įpareigotasis subjektas negali užtikrinti šio straipsnio 12–16 dalyse nurodytų reikalavimų vykdymo. Tačiau nurodyta nuostata netaikoma notarams, notaro atstovams ir teise atlikti notarinius veiksmus turintiems asmenims, auditoriams, antstoliams ir antstolio atstovams, buhalterinės apskaitos ar mokesčių konsultavimo paslaugas teikiančioms įmonėms tuo metu, kai jie vertina savo kliento teisinę padėtį, įskaitant teikiamas konsultacijas dėl teismo proceso pradėjimo arba jo vengimo, taip pat advokatams ir advokatų padėjėjams, kai jie vertina savo kliento teisinę padėtį arba gina savo klientą, arba atstovauja jam teismo procese arba dėl jo, įskaitant teikiamas konsultacijas dėl teismo proceso pradėjimo arba jo vengimo (PPTFPI 9 straipsnio 19 dalis).
35. Taigi, priešingai nei teigiama kasaciniame skunde, PPTFPI nėra įtvirtintas imperatyvus draudimas antstoliui užmezgi dalykinius santykius su klientu, jei nėra galimybės pagal šio įstatymo reikalavimus nustatyti kliento ir jo naudos gavėjo tapatybę. PPTFPI 9 straipsnio 19 dalyje įtvirtinta išimtis taikoma ne tik antstoliams, bet ir kitų profesijų atstovams, kurių veikla yra susijusi su valstybės pavestų funkcijų vykdymu ar dalyvavimu teisingumo įgyvendinimo procese (notarams, advokatams). Atitinkamai nėra pagrindo pripažinti pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad akivaizdžia klūtimi priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti šiuo atveju buvo PPTFPI įtvirtinti imperatyvūs reikalavimai.
36. Teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad vykdomojo dokumento pateikimas vykdyti nėra sandoris, pateikiant vykdomąjį dokumentą vykdyti jokios piniginės operacijos išieškotojo taip pat nėra atliekamos (PPTFPI 2 straipsnio 11 dalis) todėl nėra pagrindo teigti, jog vykdomojo dokumento priėmimas vykdyti prieš tai PPTFPI nustatyta tvarka nesurinkus visos informacijos apie išieškotoją ir jo naudos gavėjo tapatybę būtų nesuderinamas su PPTFPI tikslais (šios nutarties 30 punktas). Atitinkamai antstolio reikalavimas išieškotojui pateikti papildomus duomenis prieš priimanč vykdomąjį dokumentą vykdyti vertintinas kaip perteklinis reikalavimas, nepagrįstai ribojantis išieškotojo teisę į teismą (įsiteisėjusio teismo sprendimo vykdymą) (šios nutarties 27 punktas).
37. Galiausiai, net ir pripažinus antstolio pareigą prieš priimanč vykdomąjį dokumentą vykdyti surinkti informaciją apie išieškotoją vadovaujantis PPTFPI 9 straipsnio 1 dalies 1 punktu, tai nepaneigė bylą nagrinėjusių teismų išvados, kad juridinio asmens anketos nepateikimas negali būti pripažintas akivaizdžia klūtimi priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti pagal CPK 651 straipsnio 2 dalies 8 punktą, pagrįstumo.
38. Minėta, kad pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką akivaizdžiomis klūtimis priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti gali būti pripažįstamos tik tokios aplinkybės, kurios besąlygiškai užkerta kelią vykdomajam dokumentui vykdyti. Vertinant, ar atitinkamos informacijos nepateikimas gali būti laikomas tokia klūtimi, be kita ko, turi būti atsižvelgiama į antstolio veiklai taikytinus principus, įskaitant pareigą dėti visas

reikiamas protingas pastangas tam, kad vykdymo kliūtys būtų pašalintos (šios nutarties 23 punktas).

39. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje pagrįstai nurodė, kad Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo 2017 m. lapkričio 8 d. nutarimu Nr. 404 patvirtinto Aprašo prieduose nurodytos anketos yra tik viena iš priemonių, leidžianti antstoliui prieš užmezgant dalykinius santykius nustatyti kliento ir naudos gavėjo tapatybę, taip įgyvendinant PPTFP įtvirtintus reikalavimus. Pažymėtina, kad kasaciniame skunde nepateikti jokie argumentai, pagrindžiantys šios apeliacinės instancijos teismo išvados nepagrįstumą.
40. Vykdomajam dokumentui keliami reikalavimai nustatyti [CPK](#) 648 straipsnyje, kurio 1 dalyje įtvirtinta, kad vykdomajame rašte, be kita ko, turi būti nurodytas pilnas išieškotojo ir skolininko pavadinimas ir jų adresai, asmens kodas, juridinio asmens kodas, kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų istaigų rekvizitai (ieigu žinomi) (7 punktas). Kitų vykdomųjų dokumentų turinį gali nustatyti kiti įstatymai, tačiau visais atvejais tuose dokumentuose turi būti [CPK](#) 648 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodyti rekvizitai ir kokio įstatymo pagrindu dokumentas turi būti vykdomas [CPK](#) nustatyta tvarka (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [3K-3-155-381/2021](#), 48 punktas). Taigi, esminė informacija apie išieškotoją antstoliui yra aiški iš pateikto vykdyti vykdomojo dokumento. Nors kasaciniame skunde antstolis akcentuoja, kad vykdomajame dokumente nėra informacijos apie išieškotojo naudos gavėją, tiek PPTFPI, tiek Aprašo nuostatos leidžia, nustatant naudos gavėjo tapatybę, naudotis Juridinių asmenų dalyvių informacine sistema (JADIS) ir kitomis valstybės informacinėmis sistemomis bei registrais, kuriuose kaupiami duomenys apie juridinių asmenų dalyvius. Antstolis kasaciniame skunde neteigia, kad atitinkama informacija nagrinėjamu atveju jam negalėjo būti prieinama remiantis nurodytais informacijos šaltiniais.
41. Teisėjų kolegija pažymi, kad vien ta aplinkybė, jog juridinio asmens anketos užpildymas yra patogesnė antstoliui informacijos apie išieškotoją ir jo naudos gavėją gavimo forma, negali būti laikoma pagrindu konstatuoti esant akivaizdžių kliūčių priimti vykdomajam dokumentui vykdyti. Kitoks aiškinimas akivaizdžiai neatitiktų šios nutarties 23 punkte aptartu vykdymo proceso principų, antstoliui taikytino profesinio rūpestingumo standarto ir EŽTT jurisprudencijoje suformuluotų teisės į teismą teisėto ribojimo sąlygų.
42. Remdamasi išdėstytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai pagrįstai antstolio nurodytas aplinkybes, kad išieškotoja neįvykdė antstolio nurodymo ir neužpildė juridinio asmens anketos, vertino kaip nesudarančias akivaizdžios kliūtis priimti vykdomąjį raštą vykdyti. Skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartis priimta teisingai aiškinant ir taikant vykdymo procesą reglamentuojančias proceso teisės normas, todėl ją naikinti remiantis kasaciniame skunde nurodytais argumentais nėra teisinio pagrindo ([CPK](#) [359 straipsnio](#) 3 dalis, 346 straipsnis).
43. Pareiškėja prašė priteisti atstovavimo išlaidų, turėtų kasaciniame teisme, atlyginimą, tačiau nepateikė šias išlaidas ir jų dydį patvirtinančių įrodymų, dėl to prašymas negali būti tenkinamas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. birželio 2 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Artūras Driukas

Dalia Vasarienė